

**Ocena osiągnięć dra Marka Czyrki
przygotowana w związku z wszczęciem postępowania w sprawie nadania
stopnia doktora habilitowanego**

Dr Marek Czyrka (ur. 1975) studia historyczne ukończył w 2000 r. w Instytucie Historii Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. W 2004 r. na tej uczelni obronił pracę doktorską. Od 2006 r. związany jest zawodowo z Wyższą Szkołą Biznesu i Administracji w Łukowie (adiunkt, od 2011 starszy wykładowca). Zajęcia dydaktyczne prowadzi (prowadził) także na Politechnice Lubelskiej i Wyższej Szkole Handlu i Finansów Międzynarodowych w Warszawie.

Dr Marek Czyrka jest historykiem, którego zainteresowania badawcze koncentrują się wokół dziejów II Rzeczypospolitej. Podejmuje także zagadnienia, które dotyczą różnych aspektów funkcjonowania III Rzeczypospolitej (rozważania te mają jednak charakter bardziej politologiczny niż historyczny).

Książka habilitacyjna *Powiat łukowski w Polsce odrodzonej 1918-1939*, Łuków 2011, ss. 332, dotyczy różnych aspektów dziejów Ziemi Łukowskiej w dwudziestoleciu międzywojennym. Podjęty w monografii problem jest wprawdzie w pewnym zakresie ważny poznawczo – szczególnie dla społeczności lokalnych zainteresowanych dziejami swojego regionu – jednak, jak na książkę habilitacyjną, należy go uznać za mało ambitny. Osoba ubiegająca się o stopień doktora habilitowanego powinna się zmierzyć z szerszą tematyką badawczą. Wówczas też byłaby w stanie w pełni zaprezentować swoje umiejętności warsztatowe. Teoretycznie można sobie wyobrazić habilitację dotyczącą niewielkiego zagadnienia badawczego, jednak metodologicznie taka praca powinna spełniać dodatkowe warunki. W przypadku wybranego przez dra Marka Czyrkę tematu mogłaby np. pokazywać procesy i zjawiska charakterystyczne dla całej II Rzeczypospolitej przez pryzmat niewielkiego regionu. W mikroskali otrzymalibyśmy wówczas obraz przeobrażeń charakterystycznych dla całego państwa (oczywiście z ukazaniem podobieństw i różnic dotyczących innych obszarów). Do tego potrzebna byłaby jednak dodatkowa szeroka kwerenda biblioteczna, a w pewnym zakresie i archiwalna. Oczywiście także przemyślana koncepcja tego typu pracy.

Podstawa źródłowa książki jest dość skromna. Autor sięgnął do zbiorów trzech placówek archiwalnych. W największym stopniu wykorzystał zespół Starostwo Powiatowe Łukowskie przechowywane w Archiwum Państwowym w Lublinie. Nawet w odwiedzonych archiwach, liczba akt, których penetracja z pewnością przyniosłaby wynik pozytywny, jest bez wątpienia większa. Do niektórych ważnych archiwów Marek Czyrka nie dotarł w ogóle. Chodzi szczególnie o Archiwum Akt Nowych (jego zbiory są przydatne również przy podejmowaniu tematów regionalnych). Autor w ogóle nie sięgnął do archiwów kościelnych – ani szczebla diecezjalnego, ani parafialnego. Przynajmniej w skromnym zakresie warto było się zmierzyć z zasobem Centralnego Archiwum Wojskowego.

Na temat powiatu łukowskiego i samego Łukowa istniała już pewna liczba publikacji (również prac zwartych), monografia Marka Czyrki nie jest więc dziełem, które dotyczy obszaru jakoś wyjątkowo pomijanego przez historyków. W książce znajdujemy wiadomości nowe (dla czytelnika interesującego się dziejami regionu z pewnością ciekawe), trudno jednak uznać, że w sposób bardziej znaczący wzbogacają one naszą wiedzę o historii II Rzeczypospolitej. W książce brak szerszego tła, opisywany region dość skromnie został umiejscowiony na tle innych okolicznych powiatów. W wielu przypadkach cenne byłyby odniesienia do sytuacji np. w całym województwie.

Praca nie jest pozbawiana usterek konstrukcyjnych. Rozdział II powinien być umieszczony jako pierwszy. Niektóre rozdziały są mocno nieproporcjonalne: jeden z nich ma prawie 100 stron, inny tylko 20 stron (obszerniejszy jest od niego liczący 40 stron podrozdział 2.2).

Już analiza pierwszych zdań wstępu pozwala znaleźć potknięcia świadczące o niedopracowaniu tekstu. W drugim zdaniu znalazło się niezręczne stwierdzenie o przybliżeniu „przeszłości” w „minionych wiekach”. Trudne do zaakceptowania jest kolejne zdanie: „Pierwotnie omawiany obszar nosił nazwę Ziemia Łukowska”. „Pierwotnie” – to znaczy kiedy? W całej pracy znajdujemy niestety sporo usterek stylistycznych. Dziwacznie brzmią sformułowania zamieszczone w Zakończeniu: „w publikacji wykazano”, „podano”, „ustalono”, „w publikacji stwierdzono”, ... „Rozbrajające” są zamieszczone w tej części książki niektóre stwierdzenia, np. „Praca potwierdza ustalenia historyków, że w powiecie łukowskim funkcjonowało wiele organizacji” (s. 298, pierwszy wers).

Zmian wymagają tytuły niektórych podrozdziałów:

1.1 „Walka Polaków o władzę w pierwszych latach II Rzeczypospolitej” – a któż wówczas na badanym terenie poza Polakami miałby o władzę walczyć?

1.6 „Władze w gminach i radach gromadzkich” – lepiej „Władze gminne i rady gromadzkie”

2.1 „Liczebność, mniejszości narodowe, struktura wyznaniowa i zawodowa ludności” – lepiej „Liczebność, struktura narodowościowa, wyznaniowa i zawodowa”.

O dojrzałości naukowej kandydata do otrzymania stopnia doktora habilitowanego w niemałym stopniu świadczy umiejętnie napisany wstęp książki. W przypadku Marka Czyrki niektóre jego fragmenty zaskakują. Np. na s. 12 Autor informuje, że oparł się na „monografiach i syntezach dotyczących różnych aspektów [brak słowa: historii] II Rzeczypospolitej”. Po tym stwierdzeniu wymienia osiem, jak się wydaje, bardzo przypadkowych pozycji. Są wśród nich trzy publikacje o charakterze podręcznikowym (!), artykuł dotyczący Chadecji (!?), przedwojenna praca A. Bełcikowskiej na temat postawy partii politycznych i związków zawodowych wobec wyborów parlamentarnych w 1935 r. oraz dwie monografie traktujące o dziejach obozu narodowego w Polsce.

O pewnych brakach warsztatowych świadczyć może nieumiejętnie skonstruowana bibliografia. W części „Literatura” łącznie z opracowaniami umieszczona została prasa z okresu. Pozycje o takim charakterze to też rodzaj źródła, powinny się więc znaleźć w stworzonym oddzielnym dziale nazwanym np. „Prasa”. Wówczas obecne „Źródła” zostałyby podzielone (tu należy wprowadzić część „Źródła archiwalne”). Pozycję *Statystyka wyborów do Sejmu Ustawodawczego* należało umieścić w nie istniejącym w książce dziale „Źródła drukowane i wydawnictwa źródłowe”. Wiedzę na temat różnych możliwości podziału bibliografii najłatwiej czerpać z profesjonalnych monografii historycznych. Zaskakujące jest to, że w drukowanym doktoracie Marka Czyrki bibliografia ma prawidłową budowę!

Inne uwagi:

- w książce cenne byłoby umieszczenie mapy powiatu łukowskiego,
- przydałby się spis skrótów, tym bardziej, że niektóre wprowadzone skróty są dość „oryginalne” (np. Mszsp, Rszsp),
- zamieszczone w pracy fotografie mają bardzo złą jakość. Lepiej z takiego „urozmaicania” tekstu w ogóle zrezygnować,
- praca wymagała dopracowania technicznego, np. nie praktykuje się zostawiania pustego miejsca na stronie, jeżeli zaplanowana w danym miejscu tabela nie zmieściła się. Puste

miejsce powinien zająć tekst zamieszczony po tabeli. Do samej tabeli czytelnika kieruje zwykle odsyłacz autora (np.: zob. tabela 11).

Podsumowując ocenę książki stwierdzić trzeba, że wprawdzie praca ta ma pewne znaczenie dla osób interesujących się dziejami regionu łukowskiego, można mieć jednak poważne wątpliwości, czy może być uznana za publikację spełniającą wymagania stawiane rozprawom habilitacyjnym.

Pozostały dorobek

Wśród publikacji naukowych, poza książką habilitacyjną, Marek Czyrka posiada także wydany drukiem doktorat oraz 25 artykułów (według innego zestawienia – 22). Poza tym jest autorem kilku artykułów o charakterze naukowym – nierecenzowanych, kilkunastu artykułów popularnonaukowych, także współautorem popularnonaukowej pracy zwartej.

Książka powstała na bazie doktoratu wprawdzie dotyczy stosunkowo niewielkiego problemu badawczego, jest jednak dla historyków zajmujących się dziejami politycznymi II Rzeczypospolitej interesującym opracowaniem ilustrującym aktywność obozu narodowego w ramach samorządu i magistratu dość dużego ośrodka miejskiego jakim był Lublin. Podstawą do oceny habilitanta powinien być przede wszystkim dorobek uzyskany po obronie doktoratu, warto jednak zaznaczyć, że książka ta jest dość silną pozycją w całokształcie dokonań naukowych Marka Czyrki (choćby ze względu na „przyzwoitą” bazę źródłową – solidniejszą niż w przypadku książki habilitacyjnej).

Duża część artykułów naukowych to referaty (lub komunikaty) wygłoszone na konferencjach, które miały charakter bardziej politologiczny niż historyczny. Niektóre konferencje to przedsięwzięcia organizowane przez środowiska z dość małymi jeszcze tradycjami naukowymi.

Autor niestety nie zdecydował się na druk przynajmniej kilku swoich tekstów w punktowanych czasopismach historycznych (choćby znajdujących się na liście ERIH)!

W wykazie dorobku dra Marka Czyrki nie znalazłem żadnej recenzji!

Szkoda, że dr Marek Czyrka nie sprawdził swych umiejętności warsztatowych w ramach cenionej przez historyków aktywności polegającej na edycji źródeł (nie musiałyby to być praca zwarta).

Konferencje

Jak już wspomniałem, konferencje, w których Marek Czyrka brał czynny udział, to raczej przedsięwzięcia o charakterze politologicznym. Byłoby to cenne wzbogacenie dorobku, konferencje historyczne powinny jednak przeważać. Tych jest zaledwie kilka.

Jak już wspomniałem, wśród konferencji, część to spotkania zorganizowane przez mało jeszcze znane środowiska naukowe.

Aktywność organizacyjna

Dr Marek Czyrka w swoim miejscu pracy udziela się organizacyjnie. Od 2011 r. w WSBiA pełni funkcję prodziekana ds. studenckich. Wchodzi także w skład Senatu tej Uczelni.

Aktywność dydaktyczna i popularyzatorska

Dr Marek Czyrka prowadził zajęcia dydaktyczne z 11 przedmiotów. Niewątpliwie musi to świadczyć o jego sporej wszechstronności i wiedzy z różnych dziedzin. Do tej pory wypromował 31 licencjatów.

W dorobku dra Marka Czyrki znajdują się liczne pozycje o charakterze popularnonaukowym.

Uwagi ogólne dotyczące sylwetki naukowej dra Marka Czyrki

Zwrócić należy uwagę na dość krótki okres aktywności naukowej – pierwsze recenzowane publikacje naukowe ukazały się w 2008 r., a więc około czterech lat od złożenia wniosku o wszczęcie procedury habilitacyjnej. Lata te wprawdzie zaowocowały pewną liczbą tekstów ogłoszonych drukiem, ale aktywność tę można określić jako średnią (biorąc pod uwagę nie tylko liczbę publikacji ale także ich rangę). Przy wspomnianych czterech „twórczych” latach nie mogło to oczywiście dać zadowalającego rezultatu.

Wniosek o nadanie stopnia doktora habilitowanego uważam za przedwczesny. Praca o dziejach powiatu łukowskiego w okresie międzywojennym powinna się raczej znaleźć wśród pozycji wzbogacających dorobek przedhabilitacyjny, na samą habilitację należało wybrać problem bardziej ambitny badawczo. Przed złożeniem wniosku o nadanie stopnia dra habilitowanego warto było podjąć starania o publikację przynajmniej kilku artykułów w cenionych (punktowanych) czasopismach historycznych.

Osoba posiadająca stopień doktora habilitowanego otrzymuje uprawnienia do opieki naukowej nad doktorantami. Według mnie do takiej roli dr Marek Czyrka nie jest jeszcze gotowy.

Markowi Czyrce potrzebny był (potrzebny jest) stały kontakt z prężnym środowiskiem historycznym. W jego ramach uczestniczyłby w spotkaniach naukowych, na których zostałyby przedyskutowane przygotowywane przez niego prace, istniałaby możliwość konsultacji ze specjalistami zajmującymi się badanymi problemami. Oczywiście dopiero kolejnym wyzwaniem mogłoby się stać szukanie i nawiązywanie kontaktów zagranicznych.

Według mnie istnieje spora szansa, że za kilka lat, po spełnieniu warunków, o których mowa w recenzji, dr Marek Czyrka będzie w stanie sprostać wymogom stawianym osobom ubiegającym się o uzyskanie stopnia doktora habilitowanego. Obecnych osiągnięć nie można jeszcze uznać za „znaczący wkład w rozwój dyscypliny”.

Wniosek końcowy

Biorąc pod uwagę książkę habilitacyjną oraz pozostały dorobek dra Marka Czyrki, stwierdzić trzeba, że dokonania te nie spełniają wymogów obowiązującej Ustawy i nie mogą stanowić podstawy do ubiegania się o uzyskanie stopnia doktora habilitowanego.

M. Pieniążek